

Kehitysvammaisten Tukiliitto vetoaa uuden vammaispalvelulain säätämisen puolesta

Esitys uudeksi vammaispalvelulain elää eduskunnassa kohtalonhetkiään. Kehitysvammaisten Tukiliitto vetoaa uuden vammaispalvelulain säätämisen puolesta. Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintöluonnos on hyvä pohja edetä, kun siihen tehdään tarpeellisiksi todetut pienet korjaukset. Tukiliitto edellyttää lisäksi riittävää toimeenpanon tukea ja seuranta- ja työtoiminnan ja työhönvalmennuksen turvaamista sääntelypohjan muuttuessa.

Tukiliitto katsoo, että uusi vammaispalvelulaki pitäisi sisältää monta olennaista parannusta nykytilanteeseen. Sosiaalisen toimintarajoitteen huomioiminen soveltamisaläsäännöksessä toisi palvelut esimerkiksi autismi- ja neurokirjon ihmisten saataville nykyistä paremmin. Soveltamisaläsäännös vastaisi nykyistä paremmin sekä YK:n vammaissopimuksen vammaisen henkilön määritelmää että ICF-toimintakykyluokitusta. StV on toteuttanut eduskunnan perustuslakivaliokunnan edellyttämät muutokset, minkä lisäksi lakiesitys on myös muutoin muuttunut aiempaa parempaan suuntaan, kun siihen on tehty myös muita tärkeitä korjauksia, kuten päivätoiminnan joustavoittaminen ja toimintaan pääsemiseksi tarvittavien kuljetusten säätäminen maksuttomiksi sekä erityisen osallisuuden tuen vähimmäistuntimäärien korottaminen.

YK:n vammaissopimuksen asettamien velvoitteiden täyttämistä edistäisivät uusina palveluina tuettu päätöksenteko sekä erityisenä osallisuuden tukena turvattu vapaa-ajan apu myös vaikeimmin vammaisille ihmisille. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea totesi Suomea koskevassa langettavassa ratkaisussaan, ettei voimavarakriteerin soveltaminen saa syrjiä kehitysvammaisia ihmisiä. Komitea suositteli, että Suomi muuttaisi vammaispalvelulakia varmistaakseen, ettei voimavarakriteeri estä itsenäistä elämää henkilöiltä, jotka tarvitsevat tukea päätöksenteossaan. Henkilökohtaisen avun voimavarakriteerin tarkentaminen yhdessä erityisen osallisuuden tuen palvelun kanssa toteuttaisi osaltaan näitä vammaiskomitean oikeudellisia kannanottoja.

Uuden lain sisältämistä palveluista tarkemmin säännellyt valmennus ja lyhytaikainen huolenpito, vaativa moniammatillinen tuki sekä lapsen asumisen tuki erillisenä säännöksenä ovat kohderyhmiemme oikeuksien toteutumisen näkökulmasta niin ikään erittäin tärkeitä. Tukiliitto onkin pääosin tyytyväinen siihen, miten kehitysvammaisten ja vastaavaa tukea tarvitsevien ihmisten palvelutarpeet on huomioitu vammaispalvelulakiesityksessä. Jotta työtoiminta- ja työhönvalmennuskäytännöt säilyvät ja kehittyvät edelleen, tarvitaan riittävän toimeenpanon tuen varmistamista, kun kyseisiä palveluita koskeva sääntely olisi jonkin aikaa vain vuoden 1982 sosiaalihuoltolaissa. Ensi hallituskaudella on välttämätöntä valmistella ja toteuttaa yhteistyössä vammaisjärjestöjen kanssa vammaisten ihmisten työelämäosallisuutta koskevan lainsäädännön uudistus.

Vammaisoikeudellisen sääntelyn kontekstissa sääntelykohde itsessään asettaa lain täsmällisyydelle ja tarkkarajaisuudelle haasteen, sillä lain on yhtäältä turvattava subjektiivisia oikeuksia ja toisaalta huomioitava eri tavoin vammaisten henkilöiden erilaiset tarpeet ja elämäntilanteet. Tukiliitto katsoo, että tähän kysymykseen on löydetty valiokuntakäsittelyssä tasapainoinen ja lain tarkoituksen huomioiva ratkaisu. Laki ja oikeuskäytäntö jatkavat kehitystään myös lainsäädäntöprosessin päätyttyä, ja lopputuloksen kannalta keskeisessä asemassa on edellä mainittu riittävä toimeenpanon ohjaus ja seuranta.

Uudistuksen kaatuminen ei ratkaisisi perusoikeusongelmia, vaan jatkaisi niitä. Nykylainsäädäntö erottelee vammaisia ihmisiä diagnoosien perusteella, jättää väliinputoajia palveluiden ulkopuolelle ja on osin YK:n vammaissopimuksen vastaista. Esityksen rahoituspohjasta keskusteltaessa on keskeistä huomata, että kun erityishuollon järjestäminen valtaosin loppuu, siihen aikaisemmin käytetyt rahat tulevat vammaispalvelulain alle, joskin nykyisiltä erityishuollon asiakkailta jäisivät pois muun muassa maksuttomat erityishuollon kuljetukset (pääosin), kuntouttava varhaiskasvatus ja maksuton erityisterveydenhuolto. Huomionarvoista on myös se, että vammaispalvelulainsäädännön uudistamiseen on tällä hallituskaudella varattu jonkin verran lisärahoitusta, eli noin 22 miljoonaa euroa tuloverotuksen invalidivähennyksen poiston johdosta sekä StV:n esittämien korjausten vaatima lisärahoitus, jonka määrä käy ilmi valiokunnan mietintöluonnoksesta.

Pitkään valmisteltu uudistus on tärkeää saada vihdoin valmiiksi.

Risto Burman

Jutta Keski-Korhonen

Kehitysvammaisten Tukiliitto ry